

УДК: 316.324.8

© Іванна Макух-Федоркова
(м. Чернівці)

ВІДМІННОСТІ ОСНОВНИХ ПІДХОДІВ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У даній статті аналізується відмінності основних підходів у трактуванні постіндустріального та інформаційного суспільства. Розкриваються думки провідних теоретиків другої половини ХХ ст., які створили низку оригінальних концепцій та здійснили серйозний прогностичний аналіз значення інформації та знання в сучасному світі. Наголошується на значенні соціологічних концепцій, завдяки яким можна осмислити масштабні зміни, що відбулись в західних суспільствах протягом останніх десятиліть. Зосереджена увага на хронологічних рамках виникнення теорії постіндустріального та інформаційного суспільств.

Ключові слова: інформаційне суспільство, технотронне суспільство, суспільство знання, технологічний прогрес, сервісна економіка, футурологія.

Ivanna-Makuch Fedorkova. A comparative scheme of post-industrial and information society: a methodological aspect. This author of the article presents a comparative analysis of the main approaches to post-industrial and information society interpreting. Research and ideas of late twentieth century foremost scientists, known for their substantial contribution into critical examining of prognostic significance of information and knowledge in the modern world, are under study. The importance of sociological concepts is stressed out for a better awareness of major changes taking place in Western societies over the past decades. The author focuses on chronological framework of the emergence of the theory of post-industrial and information society.

Keywords: information society, technetronic society, knowledge society, technological progress, service economy, futurology.

Іванна Макух-Федоркова. Отличия основных подходов к трактовке постиндустриального и информационного общества: методологический аспект. В данной статье анализируются отличия основных подходов в трактовке постиндустриального и информационного общества. Раскрываются мнения ведущих теоретиков второй половины ХХ в., которые создали ряд оригинальных концепций и осуществили серьезный прогностический анализ значения информации и знания в современном мире. Подчеркивается значение социологических концепций, благодаря которым можно осмыслить масштабные изменения, состоявшиеся в западных обществах в течение последних десятилетий. Сосредоточенное внимание на хронологических рамках возникновения теории постиндустриального и информационного обществ.

Ключевые слова: информационное общество, технотронное общество, общество знания, технологический прогресс, сервисная экономика, футурология.

Постановка наукової проблеми. Друга половина ХХ ст. насичена драматичними і кардинальними трансформаціями, які радикально вплинули на переосмислення сутності сучасного світу та докорінним чином змінили уявлення віддавна відомих традицій та непорушних сутностей цивілізаційного розвитку – від соціальних змін до уявлень наукових і повсякденних. Прагнучи осмислити ці масштабні перетворення, філософи, соціологи і економісти створили низку оригінальних концепцій, що відтворюють внутрішню логіку суспільного прогресу та визначили його майбутні перспективи. Деякі з них за останні десятиліття отримали найбільші визнання і володіють серйозними прогностичним потенціалом.

Теорія постіндустріального суспільства є сьогодні однією із найбільш поширених соціологічних концепцій, яка дозволяє адекватно осмислити масштабні зміни, що відбулись в західних суспільствах протягом останніх десятиліть. Вже сьогодні вона сприймається не стільки як течія в соціологічній теорії, а як методологічна основа провідних суспільствознавчих досліджень в західних країнах. Основні принципи теорії, що ввібрали в себе найкращі елементи наукової традиції епохи Просвітництва були запропоновані наприкінці 60 – початку 70-х років американськими і європейськими дослідниками, більшість з яких притримувались соціал-демократичних позицій. Її прихильники намагались підкреслити, що запорукою сучасного суспільного прогресу служить швидкий технологічний розвиток, що ґрунтується на перетворенні науки в безпосередню виробничу силу, а мірилом такого прогресу виступає всебічний розвиток особистості і розширення можливостей людини¹. На їх думку саме технологічна організація суспільства є вихідним положенням, з якого слід починати вивчення теорії постіндустріального суспільства. Популярність теорії постіндустріального суспільства визначається тим, що з одного боку, її положення чітко аргументовані, пов'язані з попередніми історичними етапами розвитку людства, побудовані в руслі позитивістської соціальної доктрини і технологічного прогресу цивілізації, а з іншого боку, особлива цінність і значення її полягає у виключно вагомій її ролі як соціальної мета-теорії.

Концепція постіндустріального суспільства виникла внаслідок розвитку та удосконалення ідеї індустріального суспільства. Ідея індустріального суспільства була розроблена в середині ХІХ століття в роботах позитивістів А де Сен-Сімона, Огюста Конта і Джона Стюарта Міля. Буржуазне суспільство розглядається в цих працях як суспільство «промисловців». Зокрема, французький мислитель, соціолог, один із засновників утопічного соціалізму

Анрі де Сен-Сімон (1760-1825) одразу оцінив роль технічних і наукових знань, їх активного нагромадження і використання в інтересах розвитку виробництва і суспільства загалом. На його думку промисловий клас – це основний клас, без якого не може існувати і розвиватися суспільство «промисловці будуть в майбутньому панівним класом і забезпечать добробут держави та суспільний спокій...»². Абстрактні ідеї виокремлення стадій технічного прогресу були в подальшому доповнені в економічній теорії представників інституційного напрямку, які розробили концепцію структуризації секторів суспільного виробництва та звернули увагу не на аналіз класових суперечностей, а виділили окремі фази на основі господарського розвитку та рівня технологічного досягнення суспільства, незалежно від соціальної і політичної системи тієї чи іншої країни. Саме в цьому напрямку розвинулась соціальна теорія американського економіста, соціолога та публіциста Т. Веблена (1856-1929), що заклала основи інституційному напрямку в політичній економії³. Таким чином, праці мислителів XVIII, XIX і початку XX століття стали міцною основою постіндустріальної доктрини.

В 40-50-ті рр. XX ст. в роботах англійського економіста Коліна Кларка «Умови економічного прогресу» (1950 р.) і французького соціолога Жана Фурастьє «Велика надія XX ст.» (1949 р.) були сформульовані важливі методологічні положення теорії постіндустріального суспільства, а саме поділ всього суспільного виробництва на первинний (сільське господарство), вторинний (промисловість) і третинний (сфера послуг) сектори, а також наголошувалось на перспективному розвитку в майбутньому третинного сектору у порівнянні з первинним і вторинним⁴. Також у працях К. Кларка і Ж. Фурастьє наголошувалось на фундаментальній методологічній складовій теорії постіндустріального суспільства – принципі домінування технологічних аспектів організації суспільного виробництва над оцінкою класової структури⁵.

Підсумовуючи вище сказане, варто сказати, що на початок 60-х років XX ст. синтез різних підходів до аналізу сучасного соціуму дав початок теорії постіндустріального суспільства. В цей період були сформульовані важливі методологічні основи, які дозволили розглянути становлення нового соціального стану з позицій прогресу науки і освіти, дослідити якісні зміни місця і ролі знань та інформації в процесі виробництва, розширення впливу нового класу кваліфікованих професійних менеджерів і технократів. До середини 70-х років перевага надавалась поняттям, в яких використовувався префікс «пост». Прикладом можуть бути поширені в цей час у літературі визначення західного суспільства як «постбуржуазного», «посткапіталістичного», «постпідприємницького» або «постринкового», а також більш загальні поняття сучасного соціального стану посттрадиційного, постцивілізаційного або навіть постісторичного характеру⁶.

На термінологічному рівні ідея постіндустріального суспільства мала помітну соціалістичну спрямованість. Саме це поняття зобов'язане своїм походженням англійським лівим соціалістам, які притримувались марксистської концепції, а також не викликає жодних сумнівів той факт, що вказане поняття виникло на противагу індустріальному ладу, що сприймався перш за все як лад капіталістичний. На початку XX століття прихильники соціалістичних уявлень намагались запропонувати концепцію подолання капіталістичних порядків, оскільки вважали, що буржуазне суспільство може призвести до катастрофічних наслідків для всієї цивілізації. На думку американського соціолога Д. Белла скоріш за все, термін «постіндустріалізм» був вперше введений у науковий обіг А. Кумарасвами, автором низки робіт по до індустріальному розвитку азіатських країн (Coomaraswamy A. Essays in Post-Industrial: A Symposium of Prophecy Concerning the Future of Society. L., 1914). В подальшому, з 1916 або 1917 року, він достатньо активно використовувався теоретиком англійського ліберального соціалізму А. Пенті, який навіть виносив вказаний термін в заголовки своїх книг (Penty A. Old World for New: A Study of Post-Industrial – L/1917; Penty A. Post-Industrialism – L/1922). Саме під цим терміном британський теоретик розумів ідеальне суспільство, де принципи автономного і навіть напівкустарного виробництва виявляться відродженими заради подолання конфліктів, притаманних індустріальній системі⁷. Цікаво, що російська дослідниця, викладачка Оренбурзького педагогічного університету Ломакіна Л.І. вважає, що перша робота Пенті, яка визначила майбутнє людства як постіндустріальну цивілізацію, вийшла в Лондоні в 1917 році, коли більшовики розпочали грандіозний переворот⁸.

Після Другої світової війни становлення сервісної економіки і зростаюча роль інформації та науки привели дослідників до розуміння того, що відхід від принципів індустріалізму може виявитися реальною в найближчі десятиліття. В 1958 році американський соціолог Д. Рісман вперше у післявоєнний період у заголовку однієї статті застосовує термін «постіндустріальне суспільство» та аналізує перспективи праці в новому суспільстві. (Riesman D. Leisure and Work in Post-Industrial Society // Larrabee E., Meyersohn R. Mass Leisure. Glencoe (Ill), 1958. – P. 363-385) Дана стаття отримала велику популярність, проте носила відносно приватний характер, і як зазначає Д. Белл розуміння Рісманом нового суспільства як «суспільства дозвілля» не дозволяє визнати його повноцінним автором терміну «постіндустріалізм», що широко поширилося в післявоєнні роки і трактувався абсолютно по іншому.

В 1959 році професор Гарвардського університету Д. Белл, виступаючи на міжнародному соціологічному семінарі в Зальцбурзі (Австрія), вперше застосував поняття постіндустріального суспільства в широко визнаному тепер значенні. «Постіндустріальне суспільство, – пише він, – це суспільство,

в економіці якого пріоритет перейшов від виробництва товарів до виробництва послуг, проведенню досліджень, організації системи освіти і підвищення якості життя; в якому клас технічних спеціалістів став основною професійною групою і, що найголовніше, в якому втілення нововведень ... все більше залежатиме від досягнень теоретичного знання... Постіндустріальне суспільство... передбачає виникнення інтелектуального класу, представники якого на політичному рівні виступають в якості консультантів, експертів або технократів»⁹. Потенціал розвитку цього суспільства визначається масштабами інформації і знань.

Початком систематичної роботи в цьому напрямку можна вважати 1965 р., коли в США була створена футурологічна комісія. Прогнози до 2000 року, сформульовані комісією, були опубліковані в журналі «Дедалус» і в спеціальному збірнику, де концепція постіндустріального суспільства була представлена як базова для вивчення перспектив розвитку суспільного прогресу. Керівником цієї комісії був *Даніел Белл*, віце-президент американської академії мистецтв і наук, професор соціології Колумбійського і Гарвардського університетів.

У передмові до збірника, що був результатом роботи футурологічної комісії, Д. Белл стверджував – завдяки масовому перетворенню машинної технології в інтелектуальну відбуваються зміни і в американській політичній системі. З цими процесами пов'язані і тенденції перетворення економічної системи в «постіндустріальне суспільство, де центр тяжіння переміщається в сферу послуг, а джерела новаторства зосереджуються в інтелектуальних інститутах, як правило в університетах та науково-дослідницьких закладах, а не в колишніх індустріальних корпораціях».

В поле цих зрушень Д. Белл включав і більш активну участь громадян в управлінні, а також зменшення залежності дітей від батьків. В міжнародному плані прогнозувалась актуалізація таких проблем, як подолання розриву між багатими і бідними країнами, що приведе світ в стан трансформації, наповнить його комунікацією, котра сприятиме оновленню традиційних соціальних принципів, структур, звичаїв та уявлень. Щодо соціально-культурного життя то, на його думку, суспільство стає «функціонально більш організованим, пристосованим до знання і панування комплексних наукових сил. Культура стає більш гедоністичною, вседозволеною, експресивною».

Новий етап в розвитку концепції постіндустріалізму пов'язують з виходом у 1973 році книги Д. Белла «*Прийдешнє постіндустріальне суспільство*» (*The Coming of Post-Industrial Society*), яка ще більше посилила інтерес до цієї проблематики і обумовила появу багатьох футурологічних концепцій в західній соціології 1970-х років. Тоді ж з'являються численні роботи, присвячені осмисленню історичного розвитку людства. В 60-70-ті роки дослідження Д. Белла, Г. Кана, К. Томіаґи, Р. Дарендорфа і багатьох інших авторів привели до

глибокого усвідомлення радикально зміненого характеру сучасного суспільства. Основою цих змін більшість дослідників бачили у підвищенні ролі науки і безпрецедентних технологічних зрушеннях. В подальшому акценти дещо змінювались, і в центрі уваги виявлялись інші, як правило, більш приватні аспекти сучасної трансформації. Так, можна стверджувати, що 80-ті роки пройшли під знаком осмислення соціальних наслідків постіндустріалізму; в той же час в центрі уваги були питання класового конфлікту, аналізу екологічних проблем, навіть проявилися ознаки комплексу низької вартості перед обличчям японського чуда¹⁰. В 90-ті роки з'явилося багато робіт, присвячених організації корпорації в постіндустріальному суспільстві, інвестиційним процесам та взаємодії розвинутих країн з «третьім світом». Таким чином, концепція постіндустріального суспільства сформувалась в результаті аналізу якісно нової ситуації, яка склалася в 60-70-ті роки в розвинених індустріальних країнах і на сьогоднішній день продовжує залишатися в центрі уваги суспільствознавців. Постіндустріальна теорія зміцнювала свої позиції, вона дедалі ширше стала використовуватися у філософських, економічних та соціологічних працях. Водночас почала глибше обґрунтовуватися відмінність індустріального від постіндустріального суспільства, детальніше розкривається його основні риси, характер людської діяльності, типи застосовуваних ресурсів, зміни у структурі постіндустріального суспільства та ін. Теорія постіндустріального суспільства пізніше була розвинена в роботах З. Бжезінського, Дж. Гел-брейта, Э. Тоффлера та інших.

Уже в другій половині 70-х років стало зрозуміло, що той технологічний прогрес, який так уважно досліджували постіндустріалісти, все очевидніше сприяв самостійному існуванню інформації та знань, які набули виключно важливу роль у виробничому процесі. Галузі, які безпосередньо пов'язані із виробництвом і використанням знань («Knowledge industries»), уже утворили цілий виробничий комплекс, зростання якого відбувається до сьогодні. Виникла ситуація, коли не сировина, не капітал, а інформація, тобто знання, розум людини, її ідеї та їх якість визначають успіх справи всіх підприємств. Інформація і знання дедалі більше почала перетворюватися в безпосередню продуктивну силу, ставала важливим фактором сучасного господарства.

На початку 60-х років Ф. Махлуп у США і Т. Умесао в Японії фактично одночасно ввели в науковий обіг термін «інформаційне суспільство» і тим самим поклали початок теорії за цією назвою. Цікавим є той факт, що історія виникнення концепції «інформаційного суспільства» бере свій початок з робіт австрійсько-американського економіста-дослідника Фріца Махлупа, який ще в 1933 році почав вивчати вплив патентів на наукові дослідження. Його робота досягла найбільшої популярності в 1962 році публікацією «Виробництво і роз-

поділ знань в Сполучених Штатах». Американський дослідник ввів поняття «індустрії знань», до якої він включив п'ять секторів інформаційної діяльності у суспільстві: освіта, наукові дослідження і розробки, засоби масової інформації, інформаційні технології та інформаційні послуги. Базуючись на цій класифікації і статистичних даних США, Махлуп вираховував, що в 1959 році 29 % валового національного продукту США було вироблено індустрією знань¹¹. Робота Махлупа викликала широкий резонанс в наукових і політичних колах, привернувши увагу до зростаючої ролі інформації та знань в сучасній економіці. Багато послідовників ідей Махлупа виконали власні дослідження і виявили високі темпи зростання ролі індустрії знань в економіці. Наприклад, дослідження американського економіста Марка Пората, завершене в 1977 році показало, що в 1967 році індустрія знань («інформаційна економіка») вже виробляла 46 % валового національного продукту США.

Разом з терміном інформаційне суспільство у вказаний хронологічний проміжок часу почали використовуватися такі терміни, як «технетронне суспільство», «суспільство знання», постіндустріальне суспільство, «відкрите суспільство». Теорія «інформаційного суспільства» була розвинена такими відомими авторами, як М. Порат, Й. Масуда, Т. Стоуньєр, Р. Кац та інші. В тій чи іншій мірі вона отримала підтримку з боку тих дослідників, які акцентували увагу не стільки на прогресі власне інформаційних технологій, скільки на становленні технологічного, або технетронного (technetronic – від грецького *techne*) суспільства. Концепція «інформаційного суспільства» розкрила принципово важливу рису постіндустріального суспільства і збагатила його розуміння, відкрила властивості інформації та її зростаючу роль у житті суспільства. Проте вона не змогла претендувати на всеохоплюючу характеристику нового соціуму. Чому?

В даному контексті важливо наголосити на тому, що представники постіндустріальної течії вважають, що їх теорія має суттєві переваги у порівнянні з концепцією інформаційного суспільства. Вони звертають увагу на високу ступінь об'єктивності своєї доктрини, оскільки перехід від однієї форми суспільного розвитку до іншої є природним процесом (доіндустріальне суспільство, індустріальне суспільство та постіндустріальне суспільство). Тобто, постіндустріальна концепція матеріалістична за своїм характером; в її межах простежуються причини і наслідки глобальних революційних змін між епохами. Розглядаючи виникнення і розвиток теорії інформаційного суспільства, неможливо не відзначити двох обставин. З одного боку, дана концепція отримала найбільше визнання в 70-80 ті рр., в період швидкого поширення технологічних досягнень і значного успіху країн, які не тільки виробляли, але й освоювали нову інформацію і знання. Проте, з іншого боку, в жодному іншому напрямку сучасної футурології не відчувається на стільки сильного впливу японських дослідників, адже на-

віть введений Т. Умесао термін «інформаційне суспільство» отримав всесвітнє визнання лише після виходу в світ відомої книги Й. Масуди «Компютопія» та праць Т. Сакаїї. Найбільше значення, на наш погляд, має наведений її прихильниками аналіз ролі інформації в господарському розвитку західних країн. Результатом цього є трактування інформації як специфічного ресурсу, який не притаманний традиційним факторам виробництва.

Теорія інформаційного суспільства суттєво збагатила уявлення про сучасний етап суспільного прогресу, проте більшість запропонованих нею тез носять досить приватний характер і навряд чи може претендувати на статус цілісної соціологічної доктрини. На думку Д. Белла прихильники даного підходу визначають новий стан цивілізації через аналіз його окремих ознак – а саме інформаційних процесів. Прихильники теорії інформаційного суспільства на відміну від постіндустріалістів цілком усвідомлено акцентують увагу на досить поверхневих рисах сучасного суспільства, вони повністю відмовляються від аналізу попередніх стадій соціальної еволюції, тим самим протиставляючи інформаційне суспільство усім відомим формам господарської організації. Якщо, наприклад, Д. Белл підкреслює послідовність постіндустріального суспільства по відношенню до індустріального, відзначаючи, що «постіндустріальні тенденції не можуть замінити попередні суспільні форми як «стадії» еволюції; вони часто співіснують, поглиблюючи комплексність суспільства і природу соціальної структури», то в теорії інформаційного суспільства протистояння цієї нової соціальної форми усім попереднім значно менше підкреслена.

Починаючи з 90-х років концепцію постіндустріального суспільства багато дослідників пов'язують з поняттям інформаційного суспільства, а іноді ці поняття розглядаються як синоніми. В даному контексті важливо з'ясувати, чи існує відмінність підходів до трактування постіндустріального та інформаційного суспільства? Відповісти на дане запитання однозначно складно, оскільки сучасні зарубіжні та вітчизняні представники теорій постіндустріалізму не становлять єдиної групи, також є певні відмінності в їхніх поглядах на проблеми постіндустріалізму. Зокрема, немає однозначної відповіді на питання про те, як співвідносяться концепції постіндустріального та інформаційного суспільств.

На основі аналізу новітньої економічної літератури можна виокремити три групи поглядів щодо співвідношення постіндустріального та інформаційного суспільства і їх основних представників.

1. Інформаційне суспільство і його концепція – це специфічна гілка постіндустріалізму (В. Іноземцев та ін.);

2. Постіндустріальне та інформаційне суспільства та їх концепції – це взаємозамінні терміни, по суті, різновиди постіндустріалізму в широкому розумінні (М. Коннорз та ін.);

3. Інформаційне суспільство та його концепції – це «наступниця» постіндустріального суспільства, закономірний наслідок його об'єктивного розвитку (Д. Белл, Дж. Несбіт, У.Дж. Мартін та ін.).

Так само досить важко виокремлювати якісь конкретні хронологічні межі народження постіндустріального та «інформаційного» суспільств, оскільки переходи від одного суспільного стану до другого не можуть носити революційного характеру і мати чітку хронологію. Так, цікавими є критерій російської дослідниці Соколової І.В., а саме згідно проценту зайнятого населення в сфері послуг США вступили в постіндустріальну стадію свого розвитку в 1956-1960 рр. (штат Каліфорнія – «силіконова долина» подолав цей рубіж ще в 1910 році), а інформаційним суспільством США стали в 1974 році¹².

Таким чином, підбиваючи підсумок варто зазначити, що до середини 90-х років в зарубіжній соціології склалась досить складна і суперечлива ситуація. З одного боку, постіндустріальна доктрина, яка підкреслює перш за все центральну роль знання та інформації, отримала широке визнання, але при цьому залишилась скоріше методологічною основою для розвитку нових концепцій, аніж теорій, які могли б бути корисними для безпосереднього застосування в описі нових реалій. З іншого боку, теорія інформаційного суспільства, з її увагою до технологічних аспектів була піддана різкій критиці за притаманну їй однобокість та нечіткість, і тим самим частково втратила свою популярність 70-80-х років.

¹Иноземцев В. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. – М.: Логос, 2000. – С. 3.

² Теорія постіндустріальної цивілізації – визначне надбання інституціоналізму – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.com/>

УДК: 323/02(477) «20»

ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

У ХХ столітті світ зіштовхнувся з прискоренням транснаціоналізації, посиленням взаємозалежності держав і становленням міжнародного порядку за допомогою ООН та інших міжнародних організацій, а також з таким явищем як «розмивання» державного суверенітету. Інформаційна революція та взаємодія культур і цінностей посилили тенденцію до побудови демократичних суспільств і боротьби за права та свободи людини. Глобалізація підриває здатність держави підтримувати кордони та здійснювати суверенітет. Держави сьогодні можуть бути юридично суверенними, але на практиці вони вимушені вести переговори з усіма акторами світової сцени, унаслідок чого свобода їхніх дій значно обмежується.

Ключові слова: глобалізація, державний суверенітет, національна держава, транснаціональні корпорації.

16520205/ekonomika/teoriya_postindustrialnoyi_tsivilizatsiyi_viznachne_nadbannya_institutsionalizmu

³ Розмаинский И., Холодилин К. История экономического анализа на Западе. Основные аспекты экономических воззрений Т. Веблена. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://society.polbu.ru/rozmainsky_econanalysis/ch76_i.html

⁴ Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. – М.: Academia, 1999. – С. 11

⁵ Маслов А. Теорія інформаційного суспільства як методологічна основа теорії інформаційної економіки – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/Information_society_theory_as_a_methodological_basis_of_the_information_economy_theory_13978.pdf

⁶ Див. детально Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. – М.: Academia, 1999. – С. 63-106.

⁷ Иноземцев В. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. – М.: Логос, 2000. – С. 13.

⁸ Ломакина Л. Образование в постиндустриальном обществе – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vestnik.osu.ru/2006_7/13.pdf

⁹ Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. – М.: Academia, 1999. – С. 20

¹⁰ Франкел Б. Постіндустріальні утопісти. – К.: Ніка-Центр, 2005. – С. 25.

¹¹ Інформаційне суспільство. Матеріал з Вікіпедії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційне_суспільство

¹² Информационное общество: понятия, определения, концепции. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://edc.tversu.ru/f/uf/040100_68/040100_68_01/m2dv31.pdf

© Людмила Новосольцева
(м. Луганськ)

Lyudmila Novoseltseva. A problem of the state sovereignty in the context of the world globalization.

In the twentieth century, the world was faced with the acceleration of transnationalization, the increasing interdependence of States and the emergence of an international order, with the support of UN and other international organizations, as well as with the phenomenon of «blurring» of state sovereignty. The information revolution and the interaction of cultures and values have strengthened the tendency to build democratic societies, the struggle for rights and freedoms. Globalization undermines the state's ability to maintain boundaries and to exercise sovereignty. States today can be legally sovereign, but in practice they have to negotiate with all the actors of the world stage, resulting in their freedom of action is greatly limited.

Keywords: globalization, state sovereignty, the nation-state, transnational corporations.